

MOCNE I SŁABE STRONY NAUCZANIA PRZEZ INTERNET – REFLEKSJE I SPOSTRZĘŻENIA

Opracował: Robert Preus

ZAGADNIENIA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Motywacja i samodyscyplina	Silne motywowanie i dyscyplinowanie uczestników szkoleń przez: - określanie ciekawych tematów forów dyskusyjnych (prowokujących do zabrania głosu) - wyznaczanie obowiązkowych konsultacji na czacie - systematyczne udostępnianie kolejnych materiałów i ćwiczeń oraz wyznaczanie terminów ich realizacji.	Problem z wewnętrzną motywacją i samodyscypliną osób uczących się, co ma znaczenie szczególnie w przypadku samokształcenia. - Opór osób szkolonych wobec pracy z komputerem ma negatywny wpływ na przebieg szkolenia. - Nadmiar wolności okazuje się dla wielu „zabójczy” - duży procent uczestników nie kończy szkoleń.
2. Ilość szkolonych	Możliwość przeszkolenia dużej ilości osób w tym samym czasie.	Utrudniona możliwość kontrolowania procesu edukacyjnego przy dużych ilościach szkolonych osób.
3. Koszty przygotowania i przeprowadzenia szkoleń	Znaczna redukcja kosztów przy szkoleniach, które się powtarzają oraz obejmują znaczną grupę słuchaczy: - koszt szkolenia jest taki sam dla 10 i dla 1000 osób - brak kosztów wynajmu sal, sprzętu audiowizualnego - minimalne koszty związane z organizacją procesu naboru i powiadomieniami.	Duże jednorazowe koszty przy szkoleniu mniejszej liczby osób. konieczność zatrudniania wielu osób do jednego kursu (np. mentora, integratora, trenera).
4. Koszty szkolonych osób	Brak uciążliwych kosztów związanych z dojazdem (np. bilety, diety, paliwo), zakwaterowaniem (noclegi).	Znaczne koszty związane z wyposażeniem stanowiska uczącego się (np. komputer, drukarka, skaner, kamera, dostęp do Internetu)
5. Tempo pracy	Lepsze niż w edukacji stacjonarnej dostosowanie tempa nauki do możliwości uczącego się.	Trudności w określaniu czasu na pracę własną uczącego się
6. Miejsce i czas nauki	Nauka w dowolnym, najbardziej dogodnym dla siebie czasie i miejscu (szczególnie przy nauczaniu asynchronicznym).	Ograniczony dostęp do sieci (Nie wszyscy mają Internet w domach. Są więc uzależnieni od instytucji lub osób trzecich. Sporym problemem jest więc zarówno miejsce, jak i czas nauki.)

ZAGADNIENIA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
7. Atomizacja wiedzy	Podział materiału dydaktycznego na małe fragmenty (atomy) umożliwia wybiórcze czytanie i pomaga szybko osiągnąć cel. Takie traktowanie nauczania pozwala przy minimalnym zasobie wiedzy rozwiązać istotne problemy. Zachowanie tej zasady umożliwia również wykorzystywanie poszczególnych fragmentów przy opracowywaniu różnych szkoleń. Z punktu widzenia uczestników e-nauczania łatwiej analizuje się i czyta zatomizowane treści dydaktyczne.	Brak możliwości spojrzenia na problem w szerszym kontekście.
8. Wymiana doświadczeń	- wielokierunkowa wymiana informacji i doświadczeń między słuchaczami i prowadzącym, - możliwość wielokrotnego powracania do materiałów, ustosunkowania się do nich, - dołączanie komentarzy i własnego stanowiska (przesyłanie swoich propozycji), - tworzenie wirtualnych klas, w których studenci wymieniają się przemyśleniami i pomysłami w trybie synchronicznym, - natychmiastowe (często znacznie szybsze niż w nauczaniu tradycyjnym) sprzężenie zwrotne powoduje łatwe przyswajanie niezrozumiałego materiału.	- brak bezpośredniego kontaktu pomiędzy uczestnikami procesu edukacyjnego a prowadzącym, - wzajemne oddziaływanie na siebie osób, z ich wrażliwością, emocjami w podejmowaniu wspólnych działań, wysiłku twórczego - na pewno nie zastąpi maszyna, - wykorzystanie synchronicznej komunikacji np. czatów sprawdza się tylko w krótkich kontaktach, - opory wielu osób do rozmów na czacie i zabierania głosu na forach dyskusyjnych.
9. Poziom merytoryczny zajęć	Możliwość kontaktu z wybitnymi specjalistami wielu dziedzin.	Organizowanie i prowadzenie szkoleń przez przypadkowych e-nauczycieli, bez odpowiedniego przygotowania.
10. Tożsamość uczących się	Możliwość integrowania uczestników, dzielenia ich na grupy i stwarzania warunków pracy zespołowej oraz poczucia przynależności grupowej.	Deindywidualizacja - proces psychologiczno-społeczny prowadzący do utraty poczucia własnej tożsamości w środowisku sieciowym (poczucie anonimowości w Internecie powoduje często, że łatwiej jest się zachowywać w sposób niezgodny z przyjętymi normami).

ZAGADNIENIA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
11. Wiarygodność procesu edukacji	Duża wiarygodność procesu dydaktycznego prowadzonego przez mentorów, ekspertów i trenerów danej dziedziny. System zabezpieczeń przed oszustwami uczestników zajęć, np. podczas egzaminowania online.	Mała wiarygodność nauki z uwagi na możliwość podszywania się (pod np. eksperta) innych osób. Możliwość korzystania z pomocy innych osób podczas sesji egzaminacyjnych online.
12. Zakres tematyczny	E-nauczanie sprawdza się w przypadku przedmiotów, które nie wymagają kontaktu z innymi osobami lub urządzeniami.	W przypadku szczególnego rodzaju potrzeb szkoleniowych, wymagających "żywego" kontaktu z innymi osobami formy tradycyjne są bardziej skuteczne.
13. Dostosowanie zajęć do poziomu wiedzy słuchaczy	- Wykorzystanie modelu szkolenia (prescriptive learning), w którym zakres podawanego materiału jest dostosowany do poziomu wiedzy studenta na podstawie testu poziomującego. - Uczestnik kursu może dokonywać oceny stopnia przyswojenia wiedzy przed przystąpieniem do nauki i odpowiednio do uzyskanych rezultatów dobrać materiał szkoleniowy. - Nowoczesne systemy LMS oferują możliwość wytyczania automatycznej kontroli ścieżki nauki.	- Możliwość wybierania wyższego poziomu nauki bez opanowania podstaw. - Wykonywanie ćwiczeń kursowych przez inne nieuprawnione do tego osoby.
14. Sposoby komunikacji (synchroniczność, asynchroniczność zajęć)	Wielość sposobów komunikacji np. chat, poczta elektroniczna, grupy dyskusyjne, forum tematyczne, wideokonferencje i inne połączenia zdalne.	Mniejsze możliwości interakcji z innymi uczestnikami szkoleń, tworzenia więzi między nimi poprzez nabywanie wspólnych doświadczeń oraz osobisty kontakt.
15. Personalizacja	- Dostosowanie treści, formy i sposobu dostarczania informacji do indywidualnych preferencji każdej osoby (zgodnie z postulatem realizacji procesu e-learningu – just for me). - Dostęp uczestników do baz wiedzy, szkoleń oraz innych przydatnych informacji zwiększa możliwości samokształcenia osób zainteresowanych własnym rozwojem i uczy samodzielności w dobieraniu materiału.	Zbyt duża indywidualizacja prowadzi do wyalienowania z grup oraz prac zespołowych i nie służy wymianie myśli.

ZAGADNIENIA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
16.Modyfikacja materiałów	- Łatwa modyfikacja, dystrybucja, aktualizacja i rozbudowa treści szkoleniowych (szybkie przekazywanie rozmaitych materiałów). - Możliwości modelowania szkoleń - od tworzenia pojedynczych jednostek do projektowania rozbudowanych systemów składających się z wielu modułów.	Czasochłonny proces gromadzenia, selekcjonowania i przetwarzania dużej ilości treści.
17.Treści szkoleniowe	- Dostarczanie użytkownikom najnowszych i najpotrzebniejszych treści szkoleniowych. - Większe możliwości weryfikacji trudnych pojęć. - Stosowanie powtórek i ćwiczeń ułatwiających zapamiętywanie. - Możliwość kilkukrotnego analizowania tego samego materiału (swobodne powroty do treści szkolenia).	Konieczność stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (np. wideokonferencje), często niedostępnych dla innych osób (Na przeszkodzie stają urządzenia, które co prawda są coraz lepsze, ale ciągle jeszcze dalekie od doskonałości. Myślę tu o przeszkodach natury technicznej, tj. błędach programowych, wadliwym sprzęcie, wreszcie niedoskonałościach telekomunikacyjnych, np. wolnych łączach, nieudanych transmisjach danych, drogim połączeniu z Internetem).
18.Interaktywność	- Większa interaktywność między uczniem i nauczycielem w porównaniu z edukacją stacjonarną, gdzie studenci mają możliwość kontaktu z wykładowcą raz w tygodniu. - Interaktywna i angażująca forma szkoleń.	Bardzo duże obciążenie dla e-nauczyciela, który musi wykazać się dużą mobilnością czasową. (Studenci kontaktują się z e-nauczycielem niemal bez przerwy, pytają o rozmaite rzeczy merytoryczne, ale często też organizacyjno-techniczne.)
19.Utrzymanie systemu do e-nauczania	Niski koszt utrzymania platformy wykorzystującej rozwiązania open source.	Duży koszt szkolenia w przypadku konieczności zaimplementowania komercyjnej platformy e-learningowej.

ZAGADNIENIA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
20. E-nauczyciel	E-nauczyciel zna e-nauczanie w sposób globalny (Nie tylko egzekwuje wiedzę czy pomaga w opanowaniu modułów lekcyjnych, ale także często samodzielnie przygotowuje materiały, administruje platformą, dba o sprawy organizacyjne kursu).	- E-nauczyciel ma znacznie większą odpowiedzialność i więcej obowiązków niż w nauczaniu tradycyjnym. (Ustala terminy rozpoczęcia i zakończenia szkoleń, organizuje spotkania na czacie, w grupach dyskusyjnych, przesyła i sprawdza prace kontrolne, udziela wyjaśnień, określa dni i godziny dyżurów konsultanckich, wskazuje inne źródła informacji (np. literaturę, strony WWW, materiały multimedialne) i na bieżąco kontaktuje się ze swoimi studentami. Często też samodzielnie opracowuje materiały. E-nauczyciel musi również w znacznie większym stopniu wykorzystywać najnowsze technologie informacyjno-komunikacyjne bez względu na to, jaką dyscyplinę reprezentuje. Skoro ma uczyć przez Internet, powinien dobrze poruszać się w systemie operacyjnym, tworzyć dokumenty tekstowe i hipertekstowe, prezentacje, archiwizować dane, sprawnie poruszać się i wykorzystywać Internet, wreszcie znać dobrze platformę, na której prowadzi zajęcia. To wszystko wymaga bezustannej czujności i weryfikacji wiedzy, ciągłego poszukiwania nowych atrakcyjnych form prezentowania materiałów edukacyjnych. Występuje on w podwójnej roli: uczącego się i opiekuna jednocześnie. To wizerunek zupełnie nowego nauczyciela. - Trudno jest przekazać wiedzę osobie, którą się nie widzi. - To, co nieraz udaje się krótkim, żywym komentarzem nie zawsze precyzyjnie można oddać w sposób opisowy elektronicznym dokumentem.
21. Aktywność e-uczniów	- E-uczeń jest bardziej dociekliwy, ale też bardziej zmuszany do większej aktywności poznawczej niż uczestnicy zajęć stacjonarnych. - Większy nacisk kładzie się na samokształcenie z elementami samokontroli uczącego się w połączeniu z opieką dydaktyczną nauczyciela.	- Nie każdy potrafi samodzielnie pokonywać problemy czy niejasności pojawiające się podczas zajęć przez Internet. (Wiele osób woli otrzymać gotowe rozwiązania niż samodzielnie ich szukać.) - Praca w Internecie wzmacnia aktywność, ale daje też upust różnym patologiom, agresji i poczuciu bezkarności.

ZAGADNIENIA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
22. Niwelowanie barier	Szkolenia skierowane są do osób młodszych i starszych, pracujących i bezrobotnych, niepełnosprawnych, samotnie wychowujących dzieci, bez względu na przynależność narodową czy językową i innych, dyskryminowanych w dostępie do edukacji stacjonarnej.	Nie da się całkowicie zniwelować barier, np. z uwagi na zamożność. Uboższe, np. środowiska wiejskie, nie są wyposażone w nowoczesny sprzęt komputerowy czy szybki dostęp do sieci.
23. Kontrola postępów w nauce	- Łatwa kontrola postępów w nauce. (Każda platforma do e-nauczania zapewnia raporty prezentujące aktywności studentów i ich oceny. Ponadto dysponuje zestawieniami w postaci tabel i wykresów, które pozwalają porównywać wyniki. Całość zapisywana jest w formie elektronicznej, a więc dostęp do tych informacji jest szybki i tani.) - Systemy LMS wykonują raporty zarówno dla studenta jak i osób administrujących i zarządzających. (Potrafią nie tylko raportować uczestników i kontrolować prawidłowy przebieg zajęć, ale również dokonują weryfikacji.) - Sprawdzanie wiedzy przez Internet jest dużo prostsze i dlatego dużo częstsze. Sporą część pracy wykonuje w tym zakresie program, co pozwala otrzymywać niemal natychmiastową informację zwrotną o popełnionych przez studenta błędach.	- Duża ilość monitorowanych przez wykładowcę operacji, które wykonuje student w ramach ćwiczeń, zadań. - Dużo czasu poświęconego do opracowywania testów, quizów i innych form sprawdzania wiedzy i umiejętności.
24. Samokontrola	Duże możliwości samokontroli osoby uczącej się nad procesem przyswajania wiedzy i rozwojem własnych umiejętności. (Każdy student ma profil, w którym na bieżąco może sprawdzać swoje postępy)	Samokontrola wymaga dyscypliny. Nie wszyscy potrafią się poddać takiemu „rygorowi”.
24. Diagnozowanie potrzeb	Lepsze i łatwiejsze rozpoznanie potrzeb potencjalnych uczestników szkoleń oraz osób realizujących już zajęcia (ankiety, oceny, badanie opinii po zrealizowanych modułach, ewaluacje bieżące lub odroczone).	Ankiety ewaluacyjne nie są anonimowe, a w związku z tym niekoniecznie muszą być szczere.

ZAGADNIENIA	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
25.Atrakcyjność materiałów	Materiały są bardziej interaktywne i multimedialne. (Student często otrzymuje komplet materiałów w postaci e-booka, w którym umieszcza się krzyżówki, testy, zdjęcia, materiał teoretyczny, animacje, filmy instruktażowe, symulacje, prezentacje, ćwiczenia itd.)	Dostarczenie ciekawych i atrakcyjnych materiałów wiąże się z ogromnym nakładem pracy w ich przygotowanie. Poza tym wymaga od prowadzącego biegłości w posługiwaniu się, często dość skomplikowanymi, programami.
26.Modalność komunikacji	- Głównym środkiem wyrazu jest słowo pisane. (Słowa można modyfikować lub usuwać). - Słowo pisane sprzyja większej refleksji - Wprowadzenie elementów języka internetowego, szczególnie w zakresie wyrażania emocji.	- Pomyłki, które umkną słuchaczom w języku mówionym, na zawsze zostaną utrwalone w języku pisanim. - Słowo mówione jest bardziej naturalne od słowa pisanego.
27.Infrastruktura	Szybki dostęp do serwerów, sieci, stanowisk roboczych oraz systemów informatycznych.	- Konieczność posiadania odpowiedniej infrastruktury informatycznej do prowadzenia tego rodzaju szkoleń często przekracza możliwości placówek oświatowych, a nawet małych przedsiębiorstw. - Wysoki koszt stanowiska pracy uczestnika szkoleń (komputer, urządzenia peryferyjne, dostęp do sieci)

Literatura

1. Barczak A., Perspektywy uczenia się i nauczania na odległość, [w:] Edukacja techniczna i informatyczna: kreowanie nowoczesnego modelu kształcenia pod red. M.Kajdasz-Aouil, A.M.Michalskiego, E.Podolskiej-Filipowicz, Bydgoszcz 2005.
2. Clarke A., E-learning, nauka na odległość, Tł. M. Klebanowski, Warszawa 2007.
3. Forum doskonalenia e-edukacji, Skrypt szkoleniowy, Uniwersyteckie Centrum Zdalnego Nauczania i Kursów Otwartych UMCS, Lublin 2005.
4. Hyla M., Przewodnik po e-learningu, Kraków 2007.
5. Leksykon e-nauczania, praca zbiorowa pod red. R.Tadeusiewicza, R.S.Chorasia, R.Rudowskiego, Łódź 2007.
6. Wieczorkowska G., Zalety i wady edukacji internetowej. Model dydaktyczny: COME, E-learning na Uniwersytecie Warszawskim, dodatek do pisma Uniwersytet Warszawski, 2004, nr 10.

Netografia

1. Kostecki R., E-learning w praktyce uczelni wyższej - studium przypadku, http://www.e-mentor.edu.pl/artukul_v2.php?numer=3&id=32
2. K. Daniewicz, K. Rytelewska, N. Siemieniuk, L. Zapolnik, B. Ignatowska, Nauczanie na odległość, <http://private.wsfiz.edu.pl/ignatowska/DistanceLearning.ppt>
3. Zalety i wady e-learningu, <http://www.e-learning.infor.pl/index.php?act=www&id=1>